

Kratke analize
Avgust 2024

Tina Nenadič Senica

Analiza poslovanja predelovalnih družb v letu 2023

Kratke analize

Analiza poslovanja predelovalnih družb v letu 2023

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Gregorčičeva 27
1000 Ljubljana

Avtor: Tina Nenadič Senica

Tehnično urejanje: Mojca Bizjak

Ljubljana, avgust 2024

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 205260547
ISBN 978-961-6839-56-3 (PDF)

Spletna lokacija publikacije:

<https://www.umar.gov.si/publikacije/kratke-analize/publikacija/analiza-poslovanja-predelovalnih-druzb-v-letu-2023>

Publikacija je brezplačna.

©2024, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Razmnoževanje publikacije ali njenih delov ni dovoljeno.
Objava besedila in podatkov v celoti ali deloma je dovoljena le z navedbo vira.

Vsebina

	Povzetek.....	3
1	Uvod	4
2	Analiza poslovanja slovenskih predelovalnih družb v letu 2023.....	5
3	Zaključek.....	17
	Literatura in viri	18
	Priloga 1: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospodarskih družb.....	19
	Priloga 2: Klasifikacija predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti	21
	Priloga 3: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v izbranih letih	22

Povzetek

V kratki analizi proučimo statistične podatke iz bilanc stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih (C), ki so ena največjih dejavnosti slovenskega gospodarstva. Analiza poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja predelovalnih družb zajema obdobje po letu 2008, osredotočamo pa se na rezultate v zadnjem letu oziroma letu 2023.

Rezultati poslovanja predelovalnih družb so se v letu 2023 poslabšali, a so večinoma zaostali le za rekordnimi rezultati iz leta prej. Ob manjšem neto dobičku iz poslovanja in ustvarjeni neto izgubi iz financiranja se je neto čisti dobiček predelovalnih družb v letu 2023 zmanjšal za več kot desetino, a je ostal višji od 2 mrd EUR. Nadalje se je umirila rast dodane vrednosti predelovalnih družb. K njeni rasti so znova prispevale tudi subvencije, ki so bile v letu 2023 namenjene predvsem zmanjševanju negativnega vpliva energetske druginje na poslovanje predelovalnih družb in odpravljanju posledic poplav v gospodarstvu. Močno se je umirila tudi rast števila zaposlenih v predelovalnih družbah, dodana vrednost na zaposlenega pa se je nadalje povečala in se povzpela na skoraj 59.500 EUR. Ob precejšnjem dvigu minimalne plače se je pospešila rast stroškov dela na zaposlenega, s tem pa se je precej povečala obremenitev dodane vrednosti s stroški dela. Delež dolga v virih sredstev, ki se je v letu 2021 nekoliko povečal, se je zmanjšal na podobno raven kot v letu 2020, ko je bil najnižji v celotnem analiziranem obdobju.

1 Uvod

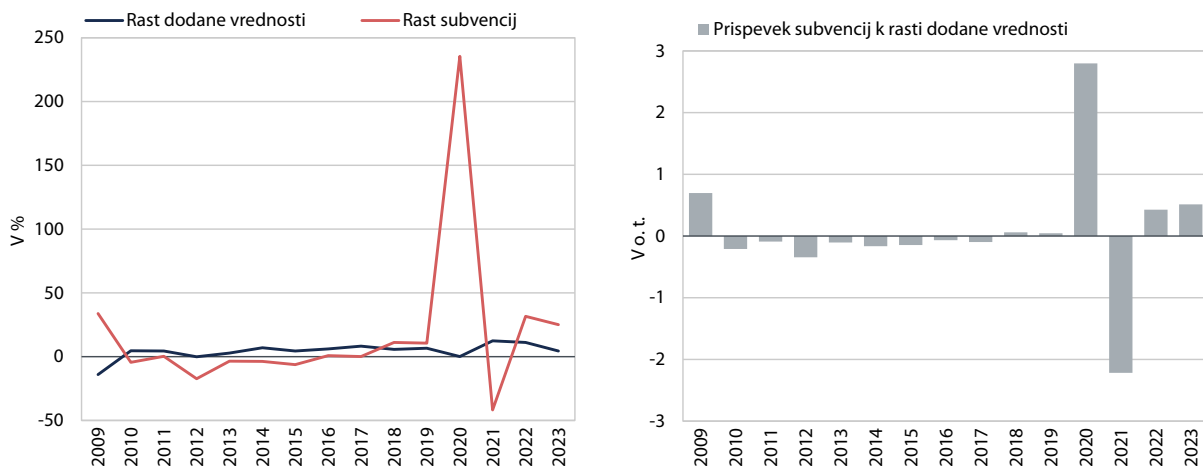
Podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih, ki jih analiziramo v nadaljevanju, letno objavlja AJ PES na podlagi zaključnih računov gospodarskih družb. Ti podatki omogočajo podrobnejšo analizo gibanj v predelovalnih dejavnostih, ki so najbolj izvozno usmerjen del slovenskega gospodarstva, ustvarijo največji del dodane vrednosti gospodarskih družb in zaposlujejo največ zaposlenih med vsemi gospodarskimi družbami.

V analizi nas zanimajo predvsem glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančni položaj predelovalnih družb, prav tako pa tudi spremembe v strukturi dejavnosti. Zaradi spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti analiziramo obdobje po letu 2008, osredotočamo pa se na analizo poslovanja v zadnjem letu oziroma letu 2023. Podatki za vsako analizirano leto vključujejo gospodarske družbe, ki so v tistem letu dejansko poslovale. Vse kategorije primerjamo v tekočih cenah.

2 Analiza poslovanja slovenskih predelovalnih družb v letu 2023

Rast dodane vrednosti predelovalnih družb se je v letu 2023 upočasnila, podobno kot v letu 2022 so k rasti prispevale tudi subvencije, namenjene predvsem blaženju vplivov energetske druginje in odpravi posledic po poplavih.¹ Po dveh letih več kot 10-odstotnih (nominalnih) rasti dodane vrednosti, ki sta sledili z epidemijo covid-19 zaznamovanemu letu 2020, se je dodana vrednost predelovalnih družb v letu 2023 povečala za 4,5 %. K njeni rasti pa so znova prispevale tudi subvencije.² Četrtno višje subvencije (leto prej so se povečale za 31,7 %) so k rasti dodane vrednosti predelovalnih družb prispevale 0,5 o. t. (0,4 o. t. v letu 2022). Kot v letu 2022, je bila večina subvencij izplačana družbam iz energetske intenzivnih predelovalnih dejavnosti (petina, v 2022 pa slaba četrtnina),³ v katerih se je visoka rast subvencij sicer močno umirila in zaostala za povprečno rastjo v predelovalnih družbah. Okrepila pa se je rast subvencij družbam v proizvodnji živil ter proizvodnji izdelkov iz gume in plastičnih mas – obe dejavnosti imata nadpovprečen delež energije v poslovnih prihodkih (Slika 8) – ter v proizvodnji motornih vozil, prikolic in polprikolic, kjer je šlo večinoma za subvencije v povezavi z odpravljanjem posledic poplav.⁴ Skupaj je bila družbam v teh treh oddelkih izplačana četrtnina subvencij v predelovalnih dejavnostih (petina v letu 2022).

Slika 1: Rast dodane vrednosti predelovalnih družb se je v letu 2023 upočasnila, znova so k rasti prispevale tudi subvencije

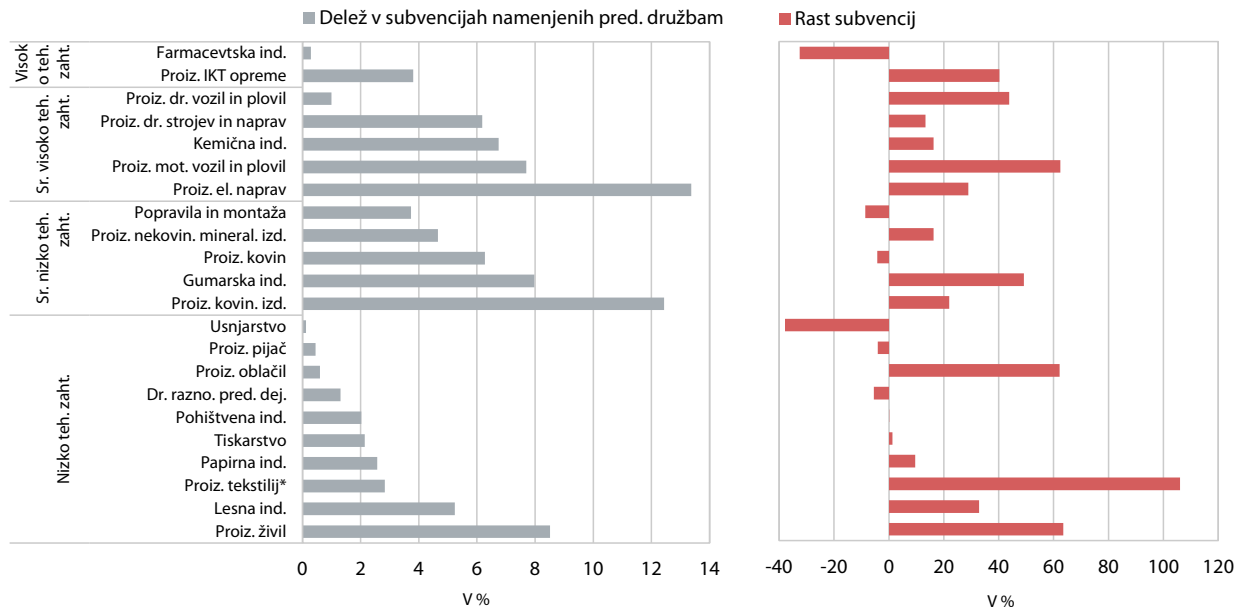
¹ Za omilitev posledic energetske krize je bil konec leta 2022 sprejet Zakon o pomoči gospodarstvu za omilitev posledic energetske krize (ZPGOPEK). Pomoč gospodarstvu za leto 2023 je vključevala subvencioniranje visokih cen električne energije, zemeljskega plina in tehnološke pare, subvencioniranje dveh ukrepov za ohranjanje delovnih mest ter ukrepe za zagotavljanje likvidnosti podjetij. Ocenjena vrednost ukrepov za gospodarstvo je 1,2 milijarde evrov („Ukrepi za omilitev druginje na področju energetike“, 2024). S spremembami Zakona o odpravi posledic naravnih nesreč in z Zakonom o interventnih ukrepih za odpravo posledic poplav in zemeljskih plazov iz avgusta 2023 so bili zagotovljeni ukrepi za pomoč gospodarstvu (ohranitev delovnih mest, povračilo škode, zagotavljanje likvidnosti) („Ukrepi za pomoč gospodarstvu za odpravo posledic škode v poplavih“, 2024).

² V obdobju 2008 do izbruha epidemije covid-19 subvencije v povprečju niso imele večjega vpliva na gibanje dodane vrednosti predelovalnih družb.

³ Energetske intenzivne predelovalne dejavnosti so papirna industrija C17, kemična industrija C20, proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov C23 in proizvodnja kovin C24.

⁴ Večina rasti v tej dejavnosti je bila posledica višjih subvencij po poplavih, namenjenih eni gospodarski družbi v oddelku, ki je prejela prek 3 % vseh subvencij, namenjenih predelovalnim družbam v letu 2023. Dodana vrednost te družbe je z upoštevanjem subvencij upadla za 2,8 %, brez upoštevanja subvencij pa bi upadla za več kot tretjino.

Slika 2: Polovica subvencij je bila v letu 2023 namenjena družbam iz energetsko intenzivnejših panog in družbi v proizvodnji motornih vozil, ki so jo prizadele avgustovske poplave

Opomba: Rast subvencij v proizvodnji tekstilij je bila 106-odstotna. Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

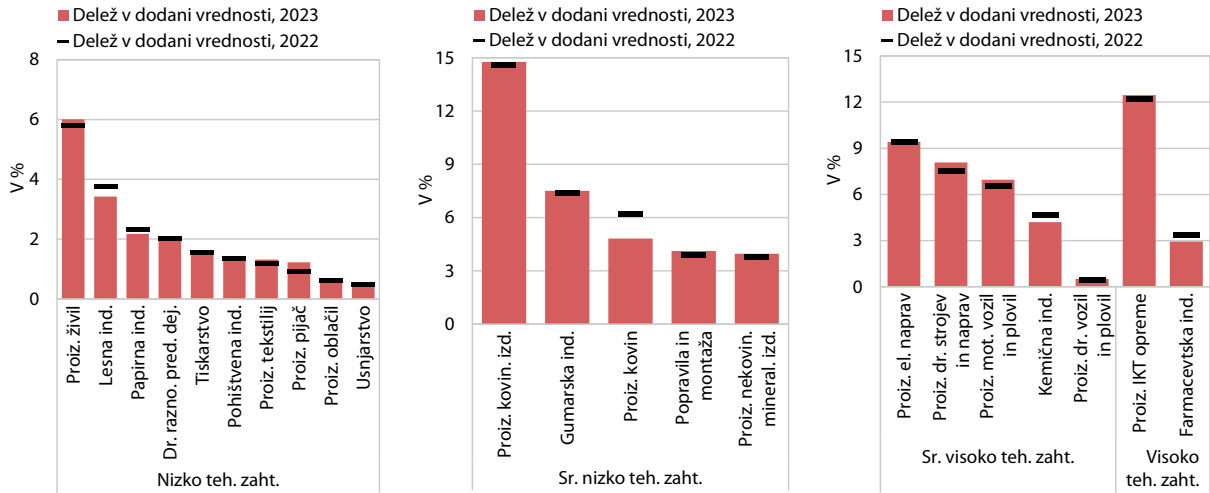
Rast dodane vrednosti se je v letu 2023 upočasnila v večini skupin panog po tehnološki zahtevnosti, le v povprečju srednje visoko tehnološko zahtevnih je ostala podobna kot leto prej.⁵ Njihov delež v strukturi dodane vrednosti predelovalnih družb, ki je bil v letu 2022 najmanjši v opazovanem obdobju, se je povečal (za 0,6 o. t. na 29,9 %), a je ostal manjši kot pred letom 2019 (v povprečju 31,8-odstotni delež). Po padcu dodane vrednosti v letu 2022 so za več kot desetino večjo dodano vrednost ustvarile družbe iz proizvodnje vozil in plovil,⁶ njihov delež v ustvarjeni dodani vrednosti se je tako povečal (za 0,6 o. t. na 7,5 %), a ostal precej nižji kot pred letom 2019 (v povprečju 8,9-odstotni delež). Rast dodane vrednosti se je nadaljevala v družbah iz proizvodnje drugih strojev in naprav, njihov delež v ustvarjeni dodani vrednosti se je še povečal ter bil največji v analiziranem obdobju (8,1 %; v povprečju obdobja 7,1 %). Nadalje pa se je zmanjšala ustvarjena dodana vrednost v energetsko intenzivnih kemičnih družbah, ki so ustvarile le še 4,2 % skupne dodane vrednosti predelovalnih družb (v obdobju do leta 2019 v povprečju 5,4 %). Med energetsko intenzivnimi panogami so manjšo dodano vrednost ustvarile tudi družbe iz srednje nizko tehnološko zahtevne proizvodnje kovin (za 19,1 %)⁷ in nizko tehnološko zahtevne papirne industrije (za 1,7 %). Predvsem zaradi padca v kemični industriji in proizvodnji kovin se je delež energetsko intenzivnih panog v ustvarjeni dodani vrednosti zmanjšal na 15,2 %, kar je najmanj v opazovanem obdobju. Manjšo dodano vrednost kot pred letom so ustvarile še nekatere manjše nizko tehnološko zahtevne panoge (usnjarstvo in lesna industrija). Zaradi izstopa večje gospodarske družbe iz visoko tehnološko zahtevne proizvodnje IKT opreme se je zmanjšala dodana vrednost tega oddelka, delež teh družb v ustvarjeni dodani vrednosti pa je bil najmanjši v analiziranem obdobju (tudi Okvir 1).

⁵ Ločimo štiri skupine panog po tehnološki zahtevnosti (Priloga 2). V nadaljnji analizi v slikah ne prikazujemo in v besedilu ne analiziramo družb iz nizko tehnološko zahtevnih proizvodnje tobačnih izdelkov ter proizvodnje koka in naftnih derivatov, ki so v letu 2023 skupaj predstavljale le okoli 0,006 % dodane vrednosti in 0,008 % zaposlenosti vseh predelovalnih družb.

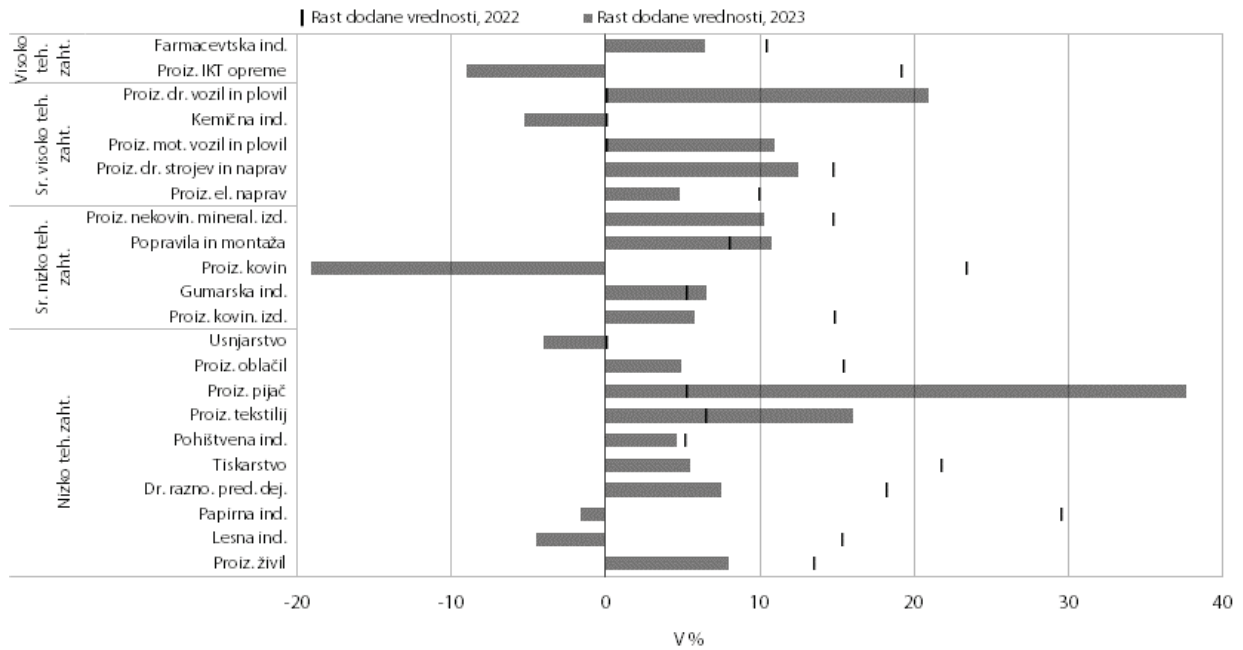
⁶ Več kot 90 % ustvarijo družbe iz proizvodnje motornih vozil, prikolic in polprikolic, kjer se je dodana vrednost v letu 2023 povečala za okoli 11 %. V proizvodnji drugih vozil in plovil se je povečala za več kot petino, njihov delež v strukturi dodane vrednosti predelovalnih družb se je povečal za 0,1 o. t.

⁷ Na poslovne rezultate in premoženjsko-financi položaj v proizvodnji kovin ima pomemben vpliv manjše število večjih družb (10 največjih družb je v letu 2023 ustvarilo prek 80 % dodane vrednosti oddelka). V letu 2023 se je preplopolvila ustvarjena dodana vrednost družbe, ki je v letu 2022 ustvarila četrtino dodane vrednosti oddelka. Brez upoštevanja te družbe je bil padec dodane vrednosti oddelka v letu 2023 7,7-odstoten.

Slika 3: Po skrčenju v letu 2022 se je znova povečal delež srednje visoko tehnološko zahtevnih panog v ustvarjeni dodani vrednosti ...

... predvsem zaradi okrevanja v proizvodnji motornih vozil in plovil ter nadaljnje rasti ustvarjene dodane vrednosti v proizvodnji drugih strojev in naprav

Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

Okvir 1: Vpliv enkratnih dejavnikov (vstop, izstop gospodarskih družb) na interpretacijo rezultatov poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja visoko tehnološko zahtevnih predelovalnih dejavnosti v letu 2023

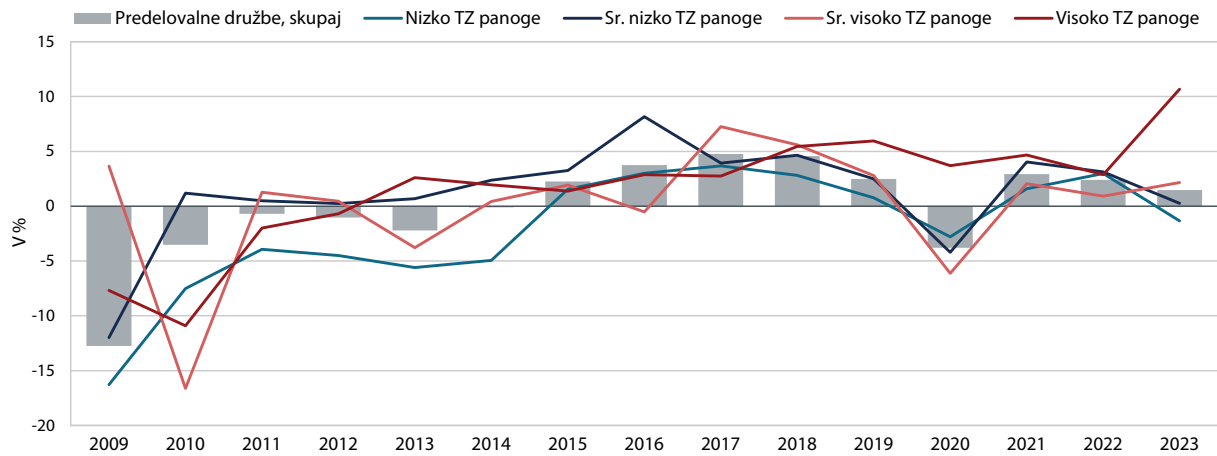
V drugem največjem oddelku predelovalnih dejavnosti po ustvarjeni dodani vrednosti, t. j. v *proizvodnji farmacevtskih izdelkov*, je svoj delež v ustvarjeni dodani vrednosti povečala gospodarska družba, ki je bila v register AJPEŠ vpisana v drugi polovici leta 2022. Vpliv na skupno ustvarjeno dodano vrednost farmacevtskih družb je bil zanemarljiv, saj je družba nastala z razdelitvijo prej druge največje farmacevtske družbe. Največje tri farmacevtske družbe (po ustvarjeni dodani vrednosti) so v letu 2023 ustvarile 98,8 % dodane vrednosti farmacevtskih družb (12,3 % vseh predelovalnih družb), v letu 2022 pa največji dve 98,6 % (12,2 % vseh predelovalnih družb). Vpliv na strukturo zaposlenosti predelovalnih družb je bil večji. Število zaposlenih v farmacevtskih družbah se je v letu 2023 povečalo za več kot četrtno, njihov delež v skupni zaposlenosti predelovalnih družb pa s 5,9 % na 7,2 %.

Na poslovne rezultate in finančno-premoženjsko stanje oddelka *proizvodnje IKT opreme* v letu 2023 (v primerjavi z letom prej) je pomembno vplival izstop gospodarske družbe, ki je v letu 2022 ustvarila okoli desetino dodane vrednosti oddelka. Delež družb iz proizvodnje IKT opreme v ustvarjeni dodani vrednosti vseh predelovalnih družb se je v 2023 tako zmanjšal na 2,9 %, kar je najmanj v analiziranem obdobju (povprečje obdobja okoli 3,4 %). Poslabšala se je tudi večina analiziranih kazalnikov poslovanja in finančno-premoženjskega stanja. Oddelek proizvodnje IKT opreme v nadaljevanju kratke analize prikazujemo v slikah, rezultatov in kazalnikov pa podrobneje ne analiziramo oziroma opisujemo, saj je nanje imel odločilno vlogo izstop pomembne gospodarske družbe iz oddelka.

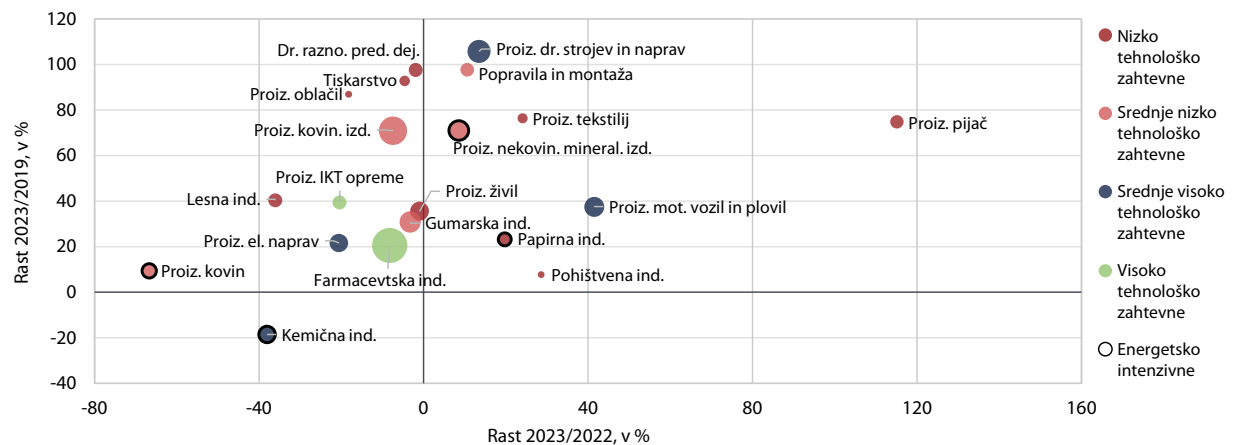
Število zaposlenih v predelovalnih družbah, ki je v letu 2022 preseglo ravni pred epidemijo, se je v letu 2023 povečalo manj kot v predhodnih letih (za 1,5 %). V tehnološko manj zahtevnih dejavnostih je njihovo število v povprečju ostalo podobno kot pred letom, v tehnološko zahtevnejših panogah pa se je rast okrepila. Kljub rasti je v nekaterih srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah njihovo število ostalo manjše kot pred letom 2019. Desetino manjše je bilo število zaposlenih v družbah v proizvodnji motornih vozil (največ je k temu prispeval padec zaposlenosti v gospodarski družbi, ki proizvaja osebna vozila)⁸ in za okoli 5 % v proizvodnji el. naprav (predvsem skrčenje zaposlenosti pri največjemu proizvajalcu gospodinjskih aparatov), skupaj za okoli 2.600 oseb manj.

⁸ Z iztekanjem življenjske dobe proizvajane osebne vozila, ob skromnejšem povpraševanju (kot pred epidemijo) in pod vplivom prestrukturiranja avtomobilske industrije (zeleni prehod, digitalizacija) se je od leta 2018 delež družbe, ki proizvaja osebna vozila, v ustvarjeni dodani vrednosti oddelka in vseh predelovalnih družb zmanjšal na 12,1 % (z 28,0 % v letu 2018) oz. 0,8 % (z 2,4 % v letu 2018). Zmanjšal se je tudi njen delež v zaposlenosti, ob skrčenju proizvodnje se je število zaposlenih od leta 2018 prepolovilo, prav tako se je prepolovil tudi njen delež v zaposlenosti predelovalnih družb (z 1,5 % v letu 2018 na 0,7 % v letu 2023).

Slika 4: Rast števila zaposlenih v predelovalnih družbah se je v letu 2023 upočasnila v tehnološko manj zahtevnih dejavnostih, ...

... v nekaterih, tudi tehnološko zahtevnejših dejavnostih, je njihovo število ostalo manjše kot v letu 2019

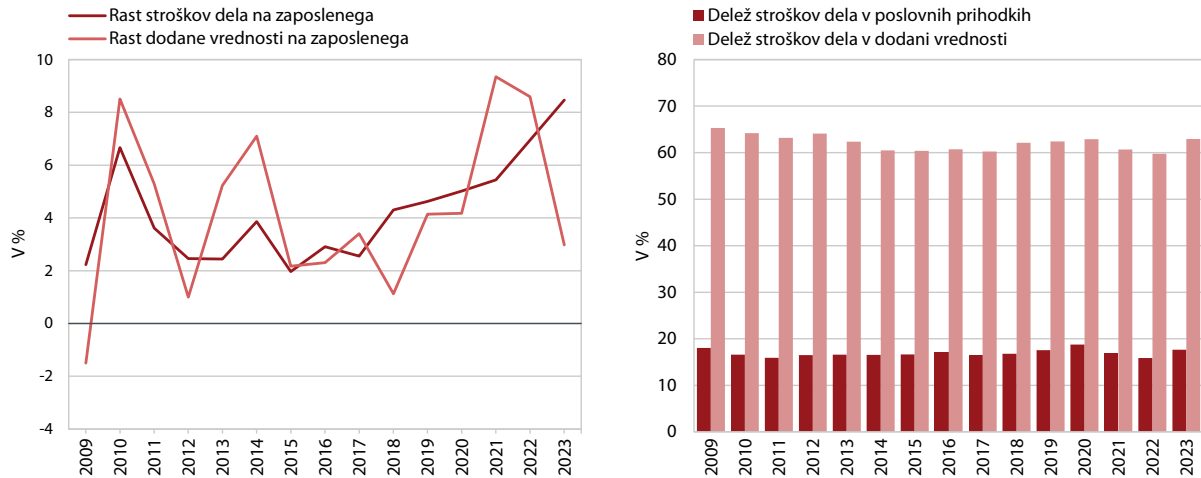

Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

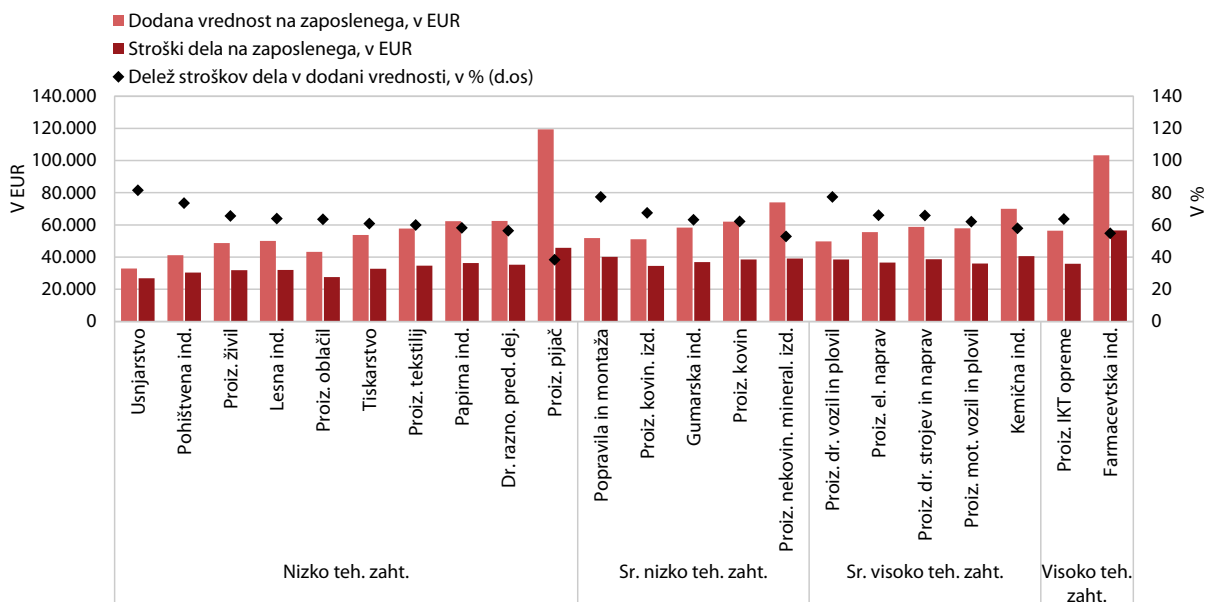
Dodana vrednost na zaposlenega v predelovalnih družbah se je ob precejšnji umiritvi rasti števila zaposlenih povečala na skoraj 59.500 EUR, a se je rast stroškov dela na zaposlenega okrepila še bolj. Rast stroškov dela na zaposlenega, ki je bila po letu 2020 skromnejša od rasti dodane vrednosti na zaposlenega, je v letu 2023 preseгла rasti dodane vrednosti na zaposlenega (podobno kot v letih 2018–2020). Ob 3-odstotni rasti dodane vrednosti na zaposlenega (v povprečju analiziranega obdobja 4,3 %) je bilo povečanje stroškov dela na zaposlenega v letu 2023 največje v opazovanem obdobju (8,6 %, v povprečju obdobja 4,2 %). Precejšnja rast je rezultat 10-odstotnega povečanja stroškov dela (pod vplivom dviga minimalne plače)⁹, ki so v letu 2023 predstavljali 62,9 % dodane vrednosti (enako kot leta 2019 in največ po letu 2012). Delež stroškov dela v dodani vrednosti se je zmanjšal le v družbah v proizvodnji pijač, kjer je ob visoki rasti dodane vrednosti (37,6 %) rast stroškov dela zaostala za povprečjem predelovalnih družb.

⁹ Na rast stroškov dela je v letu 2023 v veliki meri vplival dvig minimalne plače. Povišanje minimalne plače v letu 2023 je bilo največje po letu 2010. Povišanje minimalne plače vpliva tudi na ostale plače v posamezni gospodarski družbi s prelivanjem po porazdelitvi navzgor, med drugim zaradi plačne politike gospodarskih družb in ohranjanja ustreznih plačnih razmerij med zaposlenimi (UMAR, 2023).

Slika 5: V letu 2023 je rast stroškov na zaposlenega znova presegla rast dodane vrednosti na zaposlenega v predelovalnih družbah, delež stroškov dela v dodani vrednosti se je precej povečal, ...

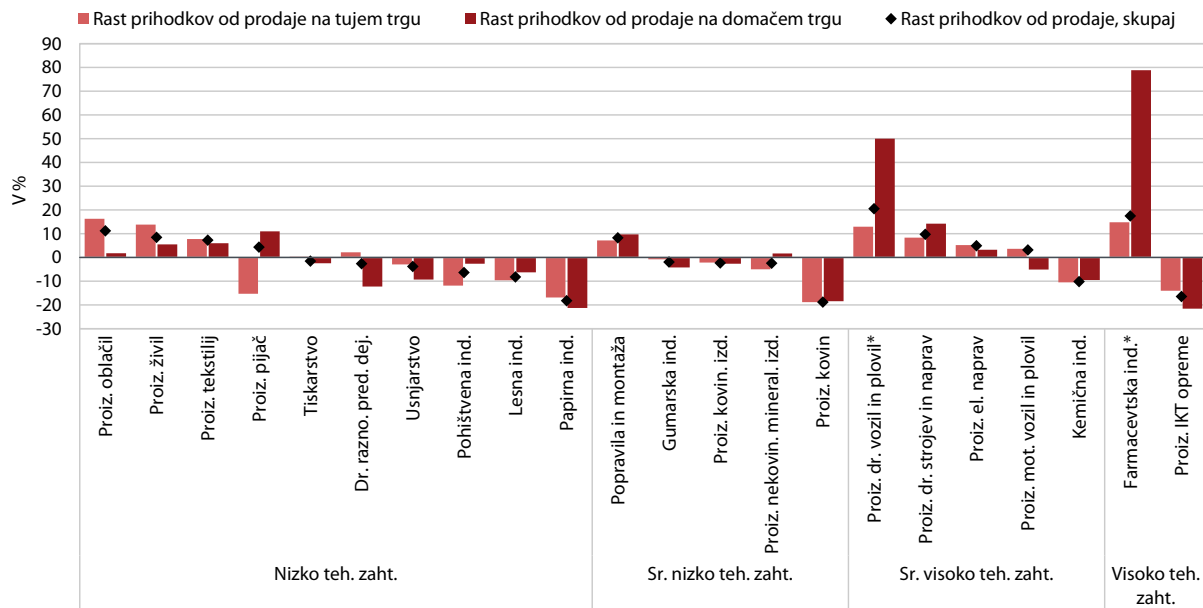

... nadalje se je zmanjšal le v družbah iz proizvodnje pijač, ob visoki rasti dodane vrednosti in nadaljnjem zmanjšanju števila zaposlenih

Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

Po dveh letih visokih rasti so se v letu 2023 prihodki od prodaje zmanjšali za 0,5 %, manjši so bili predvsem v energetsko intenzivnih dejavnostih, nekoliko pa tudi v nekaterih tehnološko manj zahtevnih panogah. Prihodki od prodaje predelovalnih družb so bili nižji kot v letu 2022 na domačem (za 1,2 %) in nekoliko na EU trgu (za 0,3 %), na trgih izven EU pa so ostali podobni kot leto prej (0,1 % višji). Energetsko intenzivne dejavnosti, kjer so se prihodki od prodaje v letih 2021 in 2022 povečali bolj kot v povprečju predelovalnih družb, so v letu 2023 ustvarile 14,5 % nižje prihodke od prodaje. Skoraj petino nižji so bili prihodki od prodaje družb iz papirne industrije in proizvodnje kovin. Družbe v kemični industriji so ustvarile desetino manjše prihodke, v proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov pa so prihodki upadli najmanj. Kljub padcu so prihodki od prodaje energetsko intenzivnih dejavnosti ostali večji kot v letu 2019. Še vedno pa so za letom 2019 zaostajali prihodki od prodaje družb v proizvodnji motornih vozil (za 8,5 %) in usnjarstvu (za tretjino).

Slika 6: Prihodki od prodaje so se predvsem v energetsko intenzivnih predelovalnih dejavnostih skrčili

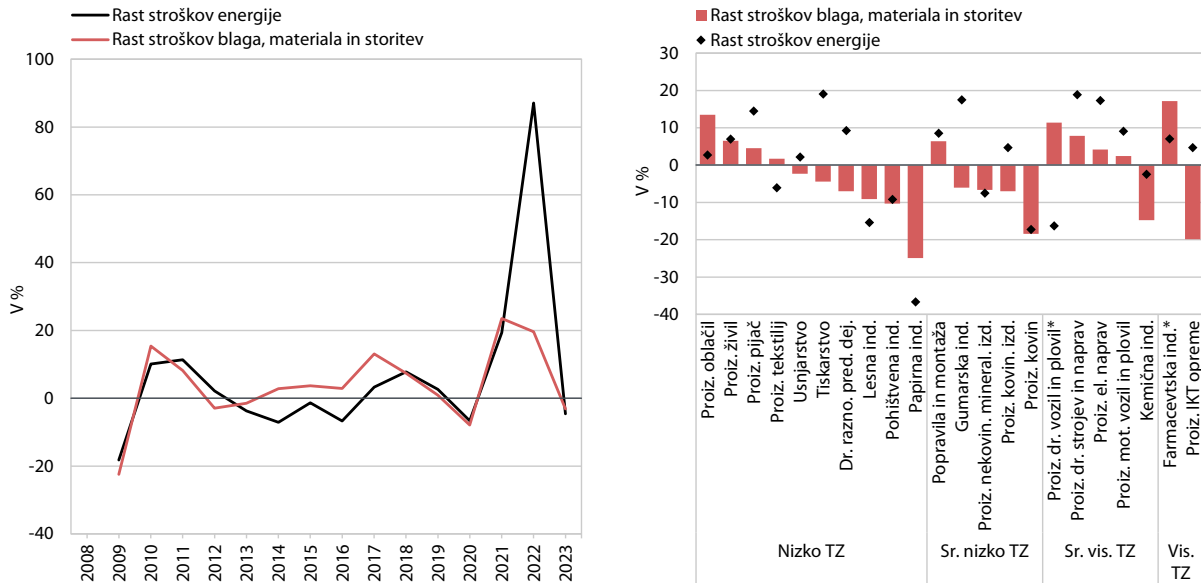
Opomba: Rast prihodkov od prodaje na domačem trgu je bila v farmacevtski industriji 78,9-odstotna ter v proizvodnji drugih vozil in plovil 50-odstotna. Vir: AJ PES (2024), lastni izračuni.

Poslovni odhodki oziroma stroški blaga, materiala in storitev, ki so po letu 2020 rasli hitreje od poslovnih prihodkov, so se v letu 2023 zaradi padca stroškov porabljenega materiala zmanjšali za 3,1 %. Med materialnimi stroški¹⁰ so se zmanjšali tako stroški materiala (za 6,8 %) kot stroški energije, ki so se po skoraj 90-odstotni rasti v letu 2022 znižali za 4,6 %. Stroški energije so upadli v vseh energetsko intenzivnih dejavnostih (v povprečju za 17,6 %) in nekaterih tehnološko manj zahtevnih panogah (lesna in pohištvna industrija, proizvodnja tekstilij)¹¹. Med energetsko intenzivnimi dejavnostmi so se najmanj skrčili v kemični industriji (za 2,5 %), kjer v poslovnih odhodkih predstavljajo manjši delež (8,4 %) kot v povprečju energetsko intenzivnih dejavnosti (10,9 %), a se je ta v zadnjem obdobju najbolj povečal (pred dvigom cen v 2022 je znašal okoli 5 %). V povprečju predelovalnih družb je delež stroškov energije v poslovnih odhodkih ostal podoben kot leto prej (5,2 %, 5,3 % v letu 2022). Manjši kot pred letom so bili tudi stroški transporta, po dveh letih nadpovprečnih rasti so upadli za 5,1 %. Gospodarnost poslovanja predelovalnih družb se je nekoliko poslabšala, vendar je ostala višja kot leta 2019 (in v povprečju analiziranega obdobja).

¹⁰ Stroški materiala so razdeljeni na: stroške materiala, stroške energije in druge stroške materiala.

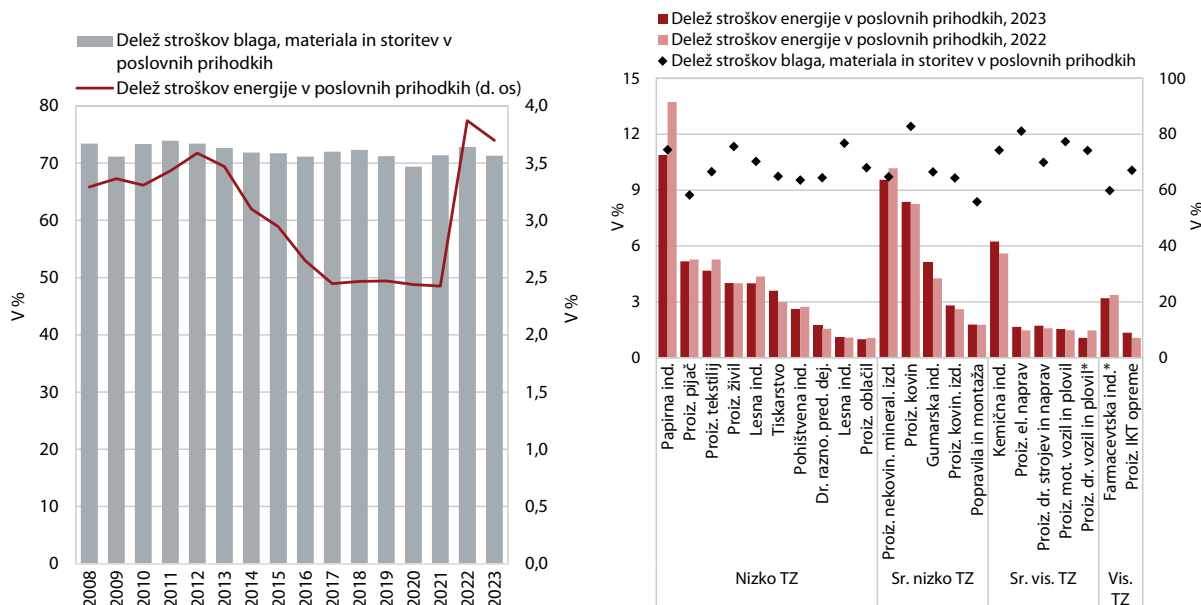
¹¹ Precej se so stroški energije zmanjšali še v tehnološko zahtevnejši proizvodnji drugih vozil in plovil, kjer je njihov delež v poslovnih odhodkih (1,4 % v 2023) in poslovnih prihodkih (1,1 %) najmanjši.

Slika 7: Stroški energije predelovalnih družb so se zmanjšali, najbolj v energetsko intenzivnih dejavnostih

Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

Slika 8: Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški energije se je v povprečju vseh predelovalnih družb nekoliko zmanjšala

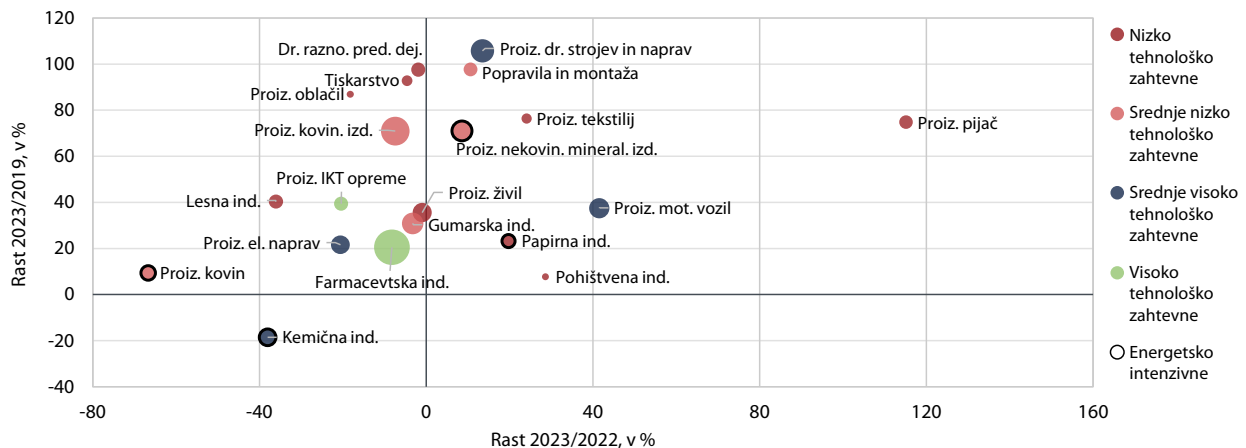
Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

Po dveh letih visokih rasti se je neto dobiček iz poslovanja predelovalnih družb v letu 2023 zmanjšal, a je ostal večji kot v letu 2019. Neto dobiček iz poslovanja se je zmanjšal za 8,4 % na 2.479,9 mio EUR, v primerjavi z letom 2019 pa je bil (nominalno) višji za 40,4 %. Skrčenje glede na leto 2022 je bilo največje v energetsko intenzivnih družbah iz proizvodnje kovin in kemične industrije.¹² Po visokih rasteh v letih 2021 in 2022 se je neto dobiček iz poslovanja družb v proizvodnji kovin zmanjšal za 66,7 % (po podobni rasti v letu 2022) in padel na raven, primerljivo z obdobjem 2014–2019. Neto dobiček iz poslovanja kemičnih družb se je

¹² V obeh sta k padcu pomembno prispevali dve večji družbi v oddelku, bodisi z manjšim neto dobičkom iz poslovanja bodisi z ustvarjeno neto izgubo iz poslovanja.

nadalje zmanjšal (za 38,1 %) in zaostal za ravnmi iz leta 2019.¹³ Neto rezultat iz poslovanja so močno izboljšale družbe v proizvodnji pijač, kjer so tri največje družbe (ki ustvarijo več kot 80 % dodane vrednosti oddelka) več kot podvojile neto dobiček iz poslovanja. Družbe iz proizvodnje pijač so tako skupaj ustvarile 2,8 % neto dobička iz poslovanja predelovalnih družb (1,4 % v povprečju zadnjih deset let). Večino, skoraj tretjino, neto dobička iz poslovanja pa še naprej, kljub zmanjšanju v letu 2023, ustvarijo farmacevtske družbe in družbe iz proizvodnje kovinskih izdelkov.

Slika 9: Neto dobiček iz poslovanja predelovalnih družb je bil večinoma manjši kot v letu 2022, močnejše je upadel v nekaterih energetsko intenzivnih dejavnostih

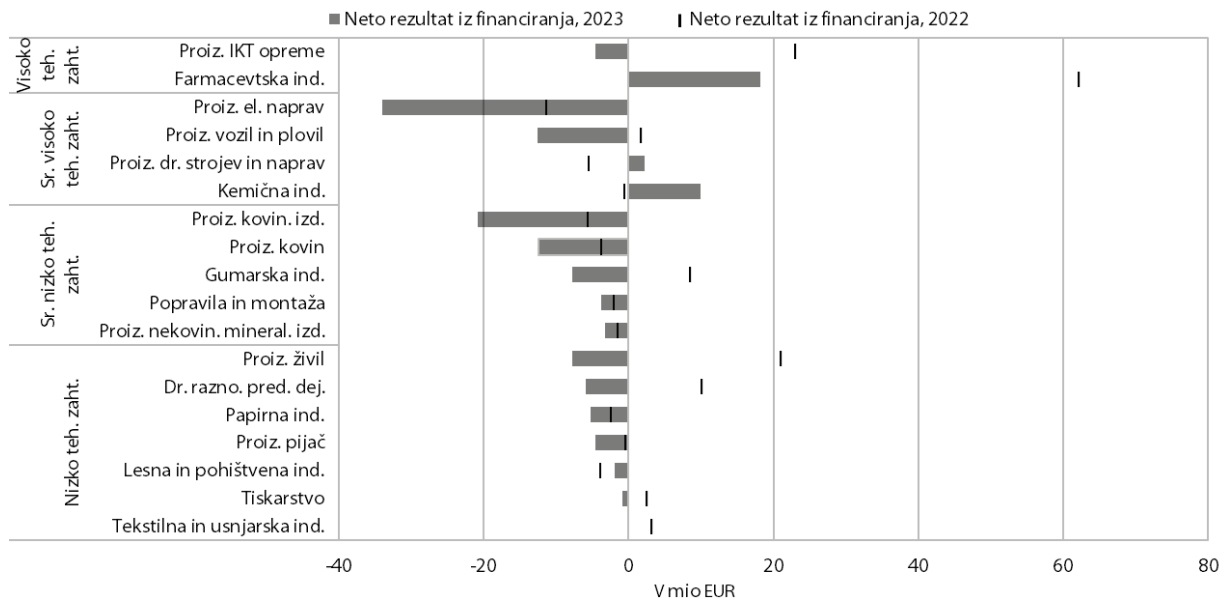

Opombe: Velikost oddelkov predstavlja velikost njihovega neto dobička iz poslovanja v letu 2023. Usnjarstva ne prikazujemo, ob 15,4 % manjšem neto dobičku iz poslovanja je bil ta v letu 2023 še za okoli 230 % manjši kot v letu 2019. Družbe iz proizvodnje drugih vozil in plovil so, po neto izgubi v letu 2022, v letu 2023 ustvarile 4,3 mio EUR neto dobička iz poslovanja. Vir: AJ PES (2024), lastni izračuni.

Močnejše kot neto rezultat iz poslovanja se je poslabšal neto rezultat iz financiranja predelovalnih družb. Potem ko so predelovalne družbe v letu 2022 prvič v opazovanem obdobju ustvarile neto dobiček iz financiranja, se je ta v letu 2023 znova prevesil v neto izgubo. Predelovalne družbe so ustvarile 96,1 mio EUR neto izgube iz financiranja, kar je primerljivo z obdobjem po letu 2015, ko se je neto finančna izguba močno zmanjšala. K neto izgubi iz financiranja je v letu 2023 pomembno prispevala okrepljena rast finančnih odhodkov (povečali so se za 50 %), medtem ko so se finančni prihodki po močni rasti v letu 2022 zmanjšali za 8,7 %. Neto finančni rezultat se je najmočnejše poslabšal v farmacevtskih družbah, kovinskih družbah, družbah v proizvodnji električnih naprav in proizvodnji motornih vozil. Neto dobiček iz financiranja farmacevtskih družb se je zmanjšal za 70 %, na kar je ob sicer več kot desetino večjih finančnih prihodkih vplivala večinoma visoka rast finančnih odhodkov iz poslovnih obveznosti. Rast finančnih odhodkov, ki je presejala rast finančnih prihodkov, je prispevala tudi k poslabšanju rezultatov iz financiranja kovinskih družb, družb iz proizvodnje električnih naprav (ob okoli desetino manjših finančnih prihodkih) in družb iz proizvodnje motornih vozil. Družbe teh oddelkov so skupaj ustvarile 80 % neto izgube iz financiranja predelovalnih družb v letu 2023.

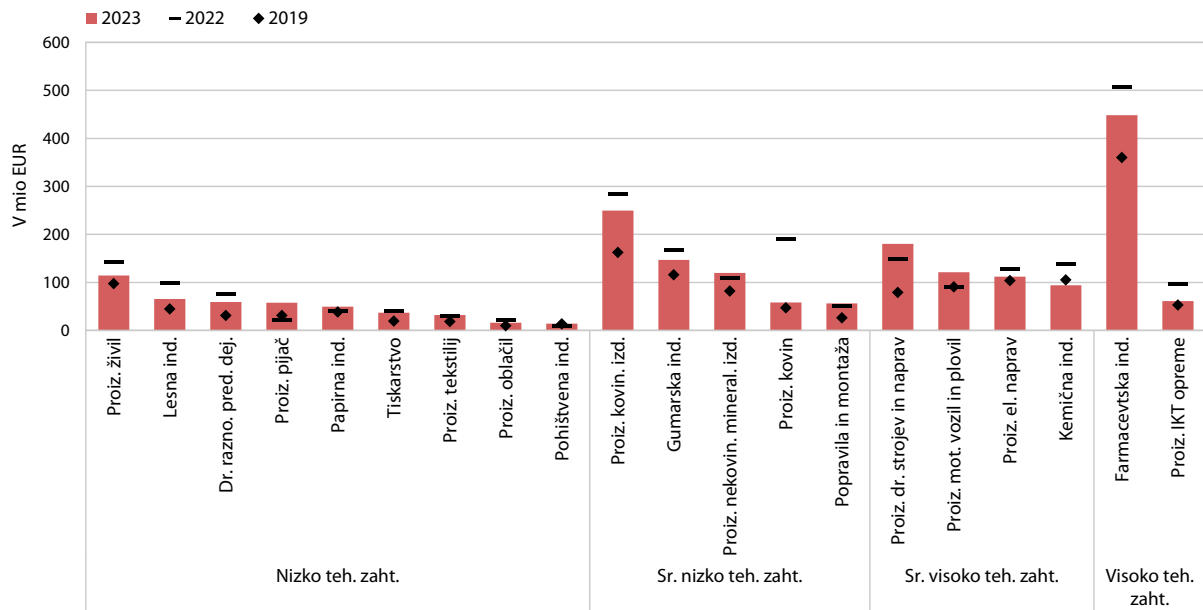
¹³ Manjši kot leta 2019 je bil tudi v proizvodnji drugih vozil in plovil.

Slika 10: K poslabšanju neto rezultata iz financiranja so poleg farmacevtskih družb pomembneje prispevale družbe iz kovinske industrije, proizvodnje električnih naprav ter proizvodnje vozil in plovil

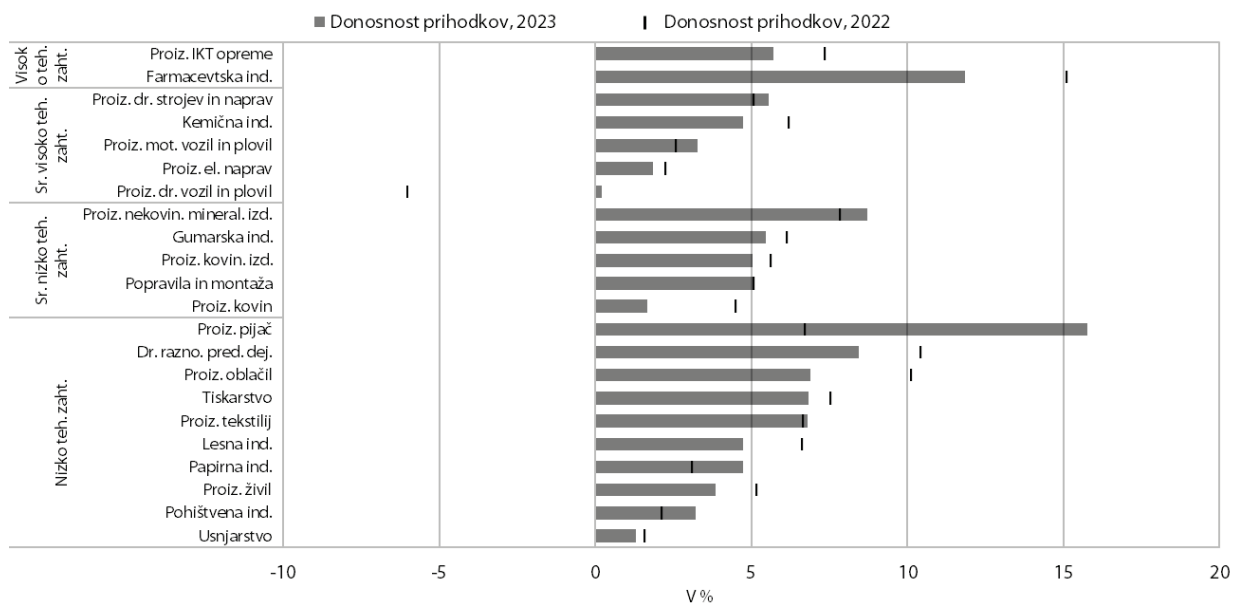

Opomba: Proiz. vozil in plovil združuje proiz. motornih vozil ter proiz. drugih vozil in plovil. Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

Ob nižjem neto čistem dobičku iz poslovanja in ponovni neto izgubi iz financiranja je bil neto čisti dobiček predelovalnih družb za 12,0 % nižji od doslej najvišjega iz leta 2022. Za razliko od preteklih let pa se je povečal neto dobiček iz drugega poslovanja, ki je bil najvišji po letu 2017 in je predstavljal 2,4 % neto čistega dobička (1,2 % v letih 2018–2022). K njegovi rasti so največ prispevale družbe iz srednje visoko tehnološko zahtevne proizvodnje električnih naprav, ki pa so kljub temu drugo leto zapored zmanjšale ustvarjeni neto čisti dobiček. Neto čisti dobiček predelovalnih družb se je zmanjšal na 2.097,1 mio EUR, kar je ostal drugi najvišji doseženi neto čisti dobiček predelovalnih družb v opazovanem obdobju. V primerjavi z letom 2019 je bil večji za več kot tretjino, manjši je bil le v energetsko intenzivnih kemičnih družbah (za desetino) ter družbah iz proizvodnje drugih vozil in plovil. Najbolj so raven iz leta 2019 presegle družbe iz proizvodnje drugih strojev in naprav, ki so tudi v letu 2023 izboljšale rezultate iz poslovanja ter financiranja. Neto čisti dobiček so v letu 2023 povečale še družbe iz proizvodnje motornih vozil (izboljšanje rezultatov iz poslovanja) in nekaterih tehnološko manj zahtevnih panog. Donosnost prihodkov predelovalnih družb se je (tako kot tudi donosnost sredstev) v letu 2023 poslabšala, a večinoma zaostala le za letoma 2021 in 2022, ko sta oba kazalnika dosegla najvišje vrednosti.

Slika 11: Neto čisti dobiček predelovalnih družb je v letu 2023 kljub zmanjšanju ostal višji od 2 mrd EUR

Opomba: Na sliki ne prikazujemo usnjarstva ter proizvodnje drugih vozil in plovil, ki sta v letu 2023 ustvarila 3 oz. 0,5 mio EUR neto čistega dobička. Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

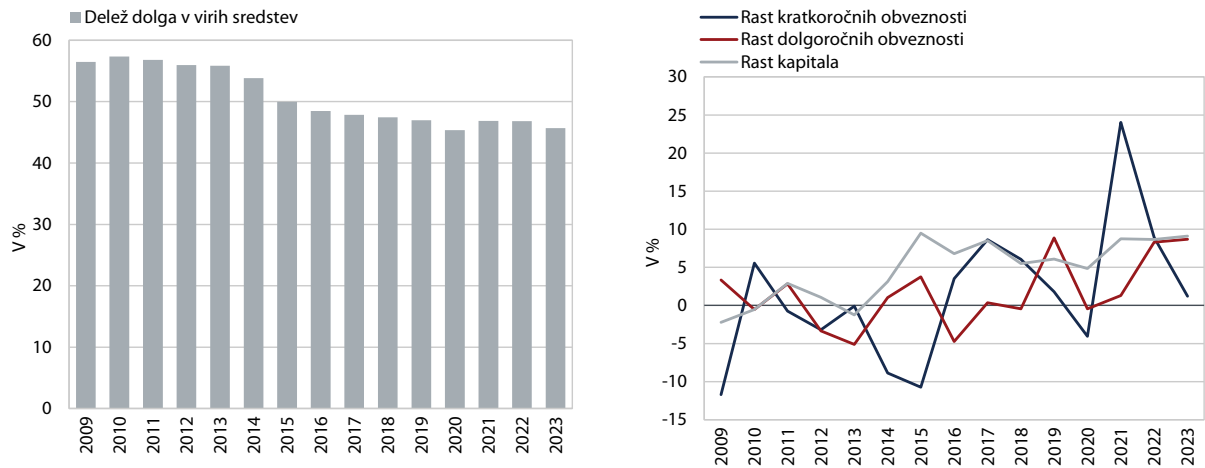
Slika 12: Donosnost prihodkov predelovalnih družb se je v letu 2023 večinoma zmanjšala

Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

Delež dolga v virih sredstev predelovalnih družb se je po dveh letih povečevanja v letu 2023 zmanjšal na z letom 2020 primerljivo nizko raven. Delež dolga v virih sredstev je bil leta 2023 le nekoliko višji (45,7 % oz. za 0,4 o. t.) kot v letu 2020, ko je bil najnižji v opazovanem obdobju. K izboljšanju v letu 2023 je prispevala predvsem močna umiritev rasti kratkoročnih obveznosti (z 8,9 % na 1,2 %). Rast dolgoročnih obveznosti predelovalnih družb je ostala podobna kot leto prej (8,7 %, 8,3 % v letu 2022). Rast kapitala predelovalnih družb pa se je nadaljevala (9,1 %). Skromna je bila rast kapitala v usnjarstvih družbah in družbah v proizvodnji kovin, ob zmanjšanju obveznosti pa se je tudi zadolženost družb teh dveh oddelkov zmanjšala. Drugo leto zapored se je ob nadaljnjem zmanjšanju kapitala povečal delež dolga v virih sredstev družb iz proizvodnje vozil in plovil, kjer je od leta 2022 delež dolga v virih sredstev največji (znova po letu 2015). Povečal se je tudi v farmacevtskih

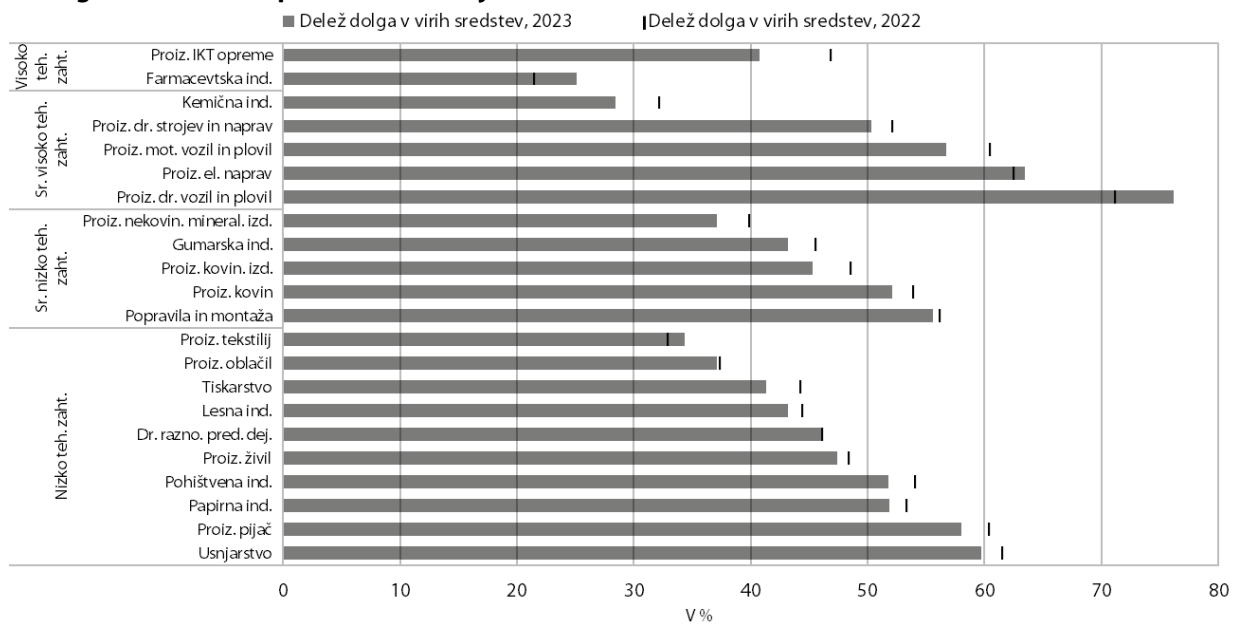
družbah, kjer so se po zmanjšanju v letu 2022 precej povečale (predvsem dolgoročne finančne) obveznosti. Kljub povečanju deleža dolga v virih sredstev so farmacevtske družbe ostale najmanj zadolžene.

Slika 13: Zadolženost predelovalnih družb se je zmanjšala predvsem zaradi upočasnitve rasti kratkoročnih obveznosti

Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

Slika 14: V letu 2023 se je zmanjšala predvsem zadolženost kovinskih in farmacevtskih družb ter družb iz drugih raznovrstnih predelovalnih dejavnosti

Vir: AJPES (2024), lastni izračuni.

3 Zaključek

Rezultati poslovanja in premoženjsko-finančni položaj predelovalnih družb so se v dveh letih po epidemiji covid-19 izboljševali, večina analiziranih kazalnikov je v letu 2022 dosegla najvišje vrednosti v analiziranem obdobju 2008–2023. Kljub poslabšanju v letu 2023 je večina kazalnikov poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja ostala nad ravnmi pred epidemijo. Neto dobiček iz poslovanja, ki se je v letu 2023 zmanjšal, in neto rezultat iz financiranja, ki se je prevesil v izgubo, sta prispevala k manjšemu neto čistemu dobičku. Neto čisti dobiček, ki je bil v letu 2022 rekordno visok, se je kljub večjemu neto dobičku iz drugega poslovanja zmanjšal za več kot desetino, a je ostal (nominalno) večji kot v obdobju 2008–2021. Ob manjših poslovnih prihodkih se je umirila tudi rast dodane vrednosti, k njeni rasti so znova prispevale tudi subvencije. V letu 2023 so bile, poleg nadaljnjega blaženja energetske draginje, namenjene tudi odpravi posledic poplav. Petino subvencij so prejele družbe iz energetske intenzivnih dejavnosti. Pomemben del subvencij pa je prejelo tudi manjše število družb iz Koroške in Savinjske, ki so jih prizadele poplave. Ob precejšnji umiritvi rasti zaposlenosti se je produktivnost predelovalnih družb nadalje izboljšala in se dvignila na okoli 59.500 evrov. Močnejše kot dodana vrednost na zaposlenega pa so se po nekajletnem zaostajanju povečali stroški dela na zaposlenega, k čemur je pomembno prispeval dvig minimalne plače v začetku leta 2023. Delež dolga v virih sredstev, ki se je v letih 2021 in 2022 povečeval, se je v letu 2023 zmanjšal. Ob močni umiritvi rasti kratkoročnih obveznosti je bil podoben kot leta 2020.

Literatura in viri

AJPES. (2024). Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida za gospodarske družbe in samostojne podjetnike. Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

SURS. (2024). Indeksi industrijske proizvodnje, prihodka od prodaje in zalog v industriji. Ljubljana: SURS.

Ukrepi za omilitev druginje na področju energetike. (2024). Pridobljeno 14. 5. 2024 s
<https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/ukrepi-za-omilitev-draginje-na-podrocju-energetike/>

Ukrepi za pomoč gospodarstvu za odpravo posledic škode v poplavah. (2024). Pridobljeno 15. 5. 2024 s
<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/ukrepi-drzave-za-pomoc-po-poplavax/ukrepi-za-pomoc-gospodarstvu/>

UMAR. (2023). Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2023. Pridobljeno 11. 7. 2024 s
<https://www.umar.gov.si/napoved-gospodarskih-gibanj/publikacija/pomladanska-napoved-gospodarskih-gibanj-2023>

Priloge

Priloga 1: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospodarskih družb

KAZALNIKA VELIKOSTI

Sredstva na podjetje

001/število podjetij

Število zaposlenih na podjetje

188/število podjetij

KAZALNIK OPREMLJENOSTI DELA S SREDSTVI

Povprečna* sredstva na zaposlenega

$((001_1 + 001_0)/2)/188$

KAZALNIK GOSPODARNOSTI

Gospodarnost poslovanja = poslovni prihodki/poslovni odhodki

(126/127)

KAZALNIKI DONOSNOSTI

Donosnost sredstev = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečna* sredstva

$(186-187)/((001_1 + 001_0)/2)$

Donosnost prihodkov = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/celotni prihodki

$(186-187)/(126 + 153 + 178)$

Donosnost kapitala = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečni* kapital

$(186-187)/((056_1 + 056_0)/2)$

KAZALNIK PRODUKTIVNOSTI

Dodana vrednost na zaposlenega

$(126-128-148)/188$

KAZALNIKA STROŠKOV DELA

Stroški dela na zaposlenega

(139/188)

Delež stroškov dela v dodani vrednosti

$(139/(126-128-148))$

KAZALNIKI FINANCIRANJA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI

Delež dolga (kratkoročne in dolgoročne finančne ter poslovne obveznosti, rezervacije in pasivne časovne razmejitev) v virih sredstev

$((072 + 075 + 085 + 095)/055)$

Delež kratkoročnih obveznosti (s pasivnimi časovnimi razmejitvami) v virih sredstev

$((085 + 095)/055)$

Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev

(056/002)

Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog

$(056 + 072 + 075)/(002 + 034)$

KAZALNIK IZVOZNE USMERJENOSTI

Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje

$(115 + 118)/110$

KAZALNIKA STRUKTURE SREDSTEV

Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih

(002/001)

Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih

((013 + 014)/002)

Opombi: Številke v formulah pomenijo ustrezno šifro AOP. * Pri izračunu povprečne vrednosti sredstev in kapitala se upošteva podatek o vrednosti sredstev/kapitala ob koncu tekočega in ob koncu preteklega leta za družbe, ki so poslovale v tekočem letu.

Priloga 2: Klasifikacija predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti

TEHNOLOŠKA ZAHTEVNOST	ODDELEK, SKUPINA SKD
Visoka	C21 Proizvodnja farmacevtskih surovin in preparatov C26 Proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov C30.3 Proizvodnja zračnih in vesoljskih plovil
Srednje visoka	C20 Proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov C27 Proizvodnja električnih naprav C28 Proizvodnja drugih strojev in naprav C29 Proizvodnja motornih vozil, prikolic in polprikolic C30 Proizvodnja drugih vozil in plovil (razen skupine C30.1, C30.3) C25.4 Proizvodnja orožja in streliva C32.5 Proizvodnja medicinskih instrumentov, naprav in pripomočkov
Srednje nizko	C19 Proizvodnja koksa in naftnih derivatov C22 Proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas C23 Proizvodnja nekovinskih mineralnih izdelkov C24 Proizvodnja kovin C25 Proizvodnja kovinskih izdelkov, razen strojev in naprav (razen skupina C25.4) C33 Druge raznovrstne predelovalne dejavnosti C18.2 Razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa C30.1 Gradnja ladij in čolnov
Nizka	C10 Proizvodnja živil C11 Proizvodnja pijač C12 Proizvodnja tobačnih izdelkov C13 Proizvodnja tekstilij C14 Proizvodnja oblačil C15 Proizvodnja usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov C16 Obdelava in predelava lesa, proizvodnja izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, razen pohištva C17 Proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja C18 Tiskarstvo in razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa (razen skupina C18.2) C31 Proizvodnja pohištva C32 Druge raznovrstne predelovalne dejavnosti (razen skupina C32.5)

Vir: SURS (2024).

Priloga 3: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v izbranih letih

	2008	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023
Število gospodarskih družb	6.676	6.906	7.879	8.234	8.369	8.470	8.604	8.775
Število zaposlenih ¹	198.011	166.685	163.597	190.581	183.353	188.723	193.263	196.099
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	38,8	36,0	36,8	36,7	36,0	36,1	36,1	35,8
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	35,2	34,2	37,5	36,6	37,1	36,2	37,4	34,9
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	588,1	360,8	1.111,9	1.532,7	1.356,6	1.974,5	2.384,3	2.097,1

VELIKOST

Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	3.512	3.259	2.825	3.307	3.310	3.659	3.910	4.097
Število zaposlenih/podjetje	29,7	24,1	20,8	23,1	21,9	22,3	22,5	22,3

OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI

Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	114	132	134	139	149	155	167	177
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

GOSPODARNOST

Gospodarnost poslovanja	1,046	1,038	1,058	1,059	1,060	1,069	1,069	1,063
-------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

DONOSNOST

Donosnost sredstev (v %)	2,60	1,63	5,06	5,78	4,96	6,75	7,38	6,03
Donosnost prihodkov (v %)	2,35	1,61	4,41	4,81	4,50	5,46	5,61	4,98

PRODUKTIVNOST

Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	32.003	34.205	41.884	46.663	48.612	53.155	57.723	59.441
-------------------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

STROŠKI DELA

Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	20.135	21.955	25.288	29.124	30.584	32.247	34.485	37.405
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	62,9	64,2	60,4	62,4	62,9	60,7	59,7	62,9

FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST

Delež dolga v virih sredstev (v %)	57,9	57,3	50,0	47,0	45,3	46,9	46,8	45,7
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	39,3	38,1	30,7	30,5	29,0	32,0	32,2	30,7
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	76,5	78,7	92,2	100,5	106,0	109,4	112,0	113,4
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	87,3	91,6	100,2	100,5	104,5	101,4	99,8	103,1

IZVOZNA USMERJENOST

Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	62,6	64,8	69,5	71,8	72,2	72,3	71,8	72,0
---	------	------	------	------	------	------	------	------

STRUKTURA SREDSTEV

Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	55,0	54,2	54,3	52,7	51,5	48,6	47,5	47,9
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	30,1	30,4	31,0	32,2	33,0	32,3	31,6	31,7

Vir podatkov: AJPEŠ (2024), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.